

XI GHAJDUT U TAQBILJET

GUIDO LA FRANCO

Fi tfuliti ommi kienet dejjem izzommna ma' genbha waqt li tkompli bix-xoghol tad-dar; daqqa ssajjar, thit, tghaddi l-hwejjeg, tahsel il-hwejjeg, platti. l-art, taghmel ix-xirja mit-tieqa. F'hinijiet bhal dawn, minbarra li kemm il-darba kienet toqghod tghanni u tkanta, kienet ukoll toqghod tghid-ilna xi stejjer jew taqbiliet li kienet taf minn tfulitha stess, l-aktar ta' meta kienet toqghod Hal-Bazan, fejn twieldet.

Ghadni niftakar bosta mill-ghajdut, twemmin u taqbiliet taghha, u nsemmi xi ftit minnhom ghall-interess folkloristiku taghhom.

L-ewwelnett kienet tqabbel dak li kienu 'moda' fi zmienha, bhal-istorja ta' "Darba n-nannu kif izzewweg/keru' dar f'nofs il-Furjana/sewwa sewwa f'nofs il-bitha/kellu sigra tal-banana.." u "Darba kienhemm sultan/habat rasu mat9tigan....", ukoll il-poezija twila ta' "Nhar l-Imnarja mill-Imdina/bil-vapur ta' l-art gejt l-hawn...." u bosta ohrajn. Fost l-ohrajn "Zinzel it-tiben/in-nanna ghandha tifel/semmietu Firdirandu/l-kappilan ma riedx jghamdu/temghatu l-hobz tas-smid/biex jitghallem ghal-tabib/temghatu l-hobz tal-granza/biex jitghallem il-kirjanza." li taghha smajt diversi varjanti.

Kienet tghanni wkoll xi bcejjec, bhal ma qalet li kienet tkanta u tisma min ikanta dawn il-versi indirazzati lill ta' Xoqqiela(Hal Balzan), ragel goff u mibni b'sahtu: "Ja lilek ta' sidrek wiesa'/qasba drapp trid ghas-sidrija/Jekk jghidulek li int b'sahhtek/biex taqbadni 'gri warajja!" Gie li kienet tkanta wkoll "Ifthulu l-bieb tal-Bombi,biex jghaddi Cikku t-tapp...." fuq ritmu ta' marc militari.

Wara l-ewwel gwerri dinjija, ommi kienet ghadha tifla, kienet tisma taqbila, u baqghet tiftakarha fi xjuhitha, li

kienu jghidu n-nies meta kienhemm imxija ta' marda, l i ahna
nghidulha Spanish Flu, jewki fkienu jghidulha l-Maltin,
"l-Ispanjola". . Kienu mietu bosta nies, ghalhekk:
"Jekk ikollok l-Ispanjola/ igorruk lejn Lazzarett/Hemm jaghtuk
skutella briodu/Dina tkun ta' l-ahhar netti

Fost il-Haga Mohgaga l igiel ikienet tghidilna, **hemm:**
Haga mohgaga.. Biex tarah tfid taghlaq ghajnejk, biex **ma** tarahx
trid tiftah ghajnejk_#, X inhu? (dlam); **Haga mohgaga..** Iddur **mad-**
dinja kollha, izda dejjem tibqa f'poflt wiehed.. **X' inhi iCbolla**
imwahhla fuq kartolina jew ittra); **Haga mohgaga. •Dudu** tv/il
b'hafna saqajn, rasu wara ghajnejh **quddieft..** X inhi? i processjoni)
L-ghajnejn kienu l-fanali. **u** bosta ohrain_#

Kienet tghid taqbila l igieli kienu jghidu qabel jorqdu,
izda ghalkenim il-kljem preciz **ma** niftakrux, kienet imfassla
bhala varjanti ta' ohra l ismajt minn ghand wanda Schembri mill-
Belt: "Sejra norqod **u** nistrieh/Ghal Alla, ghall-erqieh/Sejra
norqod **u** nirpoza/Ghal Alla **u** Santa Roza./Kigbed l-ghata fuqi,/
Zev/g angli hdejn rasi/Sewg angli hdejn riglejja/llaxixa hazina
qatt **ma** tersaq lejja.

Xi drabi kienet toqghod tghidilna biex kienu jilghabu
meta kienu zgliar. Darba urietna **dak** l i
kienet issejjahlu l-lembut tal-bezqa. Meta f2>
kienet marret toqghod il-Belt kienu joqghodu
fil-gholi; **giel** ikienu jsejhu **x** itfal_f **f**it-
triq **u** jixhtulhom lembut bic-cirku ta' **fuq**
maqtuh qisu feenza, ghalhekk meta titilqu jibda
jaghqad. **farà** l-evwel **jew** it-tieni lembut l i
jinzel idur, it-tfal isfel jiehdun pjacir, **u**
jlestu biex jaqbdu l-iehor. Izda minn fuq,
kienu jobzqu **go dan** il-lembut tal-karti **u**
jitiqun. **Dan** jinzel ahjar mill-ohraghax ikollu il-piz isfel,
izda **dawk** l ijaqbduh **ma** jehdux gost daqs **dawk** l ijkunu waddbuhj